

Rezime manglutne direktie pharuvipaske thaj šajipaske modelja pharuvipaske

Vazdipe amalipasko gndipe thaj zorakaripe viktimjengo

- Musaj kaj o medijengo raportiribe kotar situacie familiako zoralipe na bazirinelape numa pedo vakheribe viktimesko jase paramisja kotar viktimi, olake djene familiake thaj djene so odova dikhle. Kedipe informaciengo kotar institucie ano save sine viktimi, rodipe kotar olenge intervencie thaj te dikhlarolpe (administraciake) djevapibe vaš bikheripe jase nanipe uluvipasko, kotar klidutno semnipe vaš kreiripe atmosfera publikako devipe dumo, pa ini presia pedo djevaptune raštrake orgajna thaj servisja vaš lačharipe efikasno thaj efektívno sistemi prevenciako thaj uluvipasko. Ano jekh vakhti, hramipe thaj sikavipe „misalja lača praksake“ siolen butdromutno semnipe – vaš viktimi, odola so kerena zoralipe, publika thaj profesionalcja. Ano akava segmenti bešela jekh kotar majsemni rola amalikano djevapibasko žurnalistjengo thaj žurnalistkjengo ani Srbia.
- Publikaki kampanja sar „16 dive aktivizmeske“.
- Reslipe musajutno servisi viktimjengo kotar familiako pedozoralipe.

Manglutne kanunipaske pharuvipe

- Pharuvipe Došalimasko kanunesko ano gndipe te bufljarolpe fraza djeno familiako ko došalimasko keripe familiako pedozoralipe pi kategorija nakhlo rom, avriprandipasko partneri jase nakhlo avriprandipasko partneri; persojna save sine jase siton pana ani emotívno jase seksualno relacia, jase siolen kupatno čhavoro jase adjukarena te bijangol čhavoro, ini kaj khonik na djivdinde ano jekha-jekh familiako kherutnipe. But majphare keripe familiako pedozoralipe e meribaske rezultatea kerenape ani situacia čhinvipe prandipasko statusi jase pana so ov nane phandilo, sar so dokumentuinena phendutne misalja. Ano odova konteksti musaj te lačharolpe „praksa“ instituciengo, pedo sistemi „upraldan“ pedo „tele“ (kaj Publikako davijutno dela obligatorno direktie e fundone publikake davijutnenge).
- Manglape kontinuirimo te dikhlarolpe sankcionišipaski politika thaj fuljime došalipaske registracie savea šaj te resolpe analiza thaj dikhlaripe situaciako ani akaja umal.
- Seksualno pedozoralipe thaj seksualno istemalkeripe pedo bizoralipasko persona manglape te legarolpe pedo administratívno buti ini kana akala došalimaske keripe kerdile ano prandipasko statusi.
- Dikhlaripe šajipasko te bufljarenpe napja arakhipaske vaš stopiripe pašaripasko thaj komunikacia e viktima pedozoralipasko, stopiripe tradipasko thaj zumavipasko, so reselape moderno elektronsko komunikacia (dikhlaripe sms mesažja jase imejlja) thaj bišaripe viktimake.

Harmonizacia kanunipaske agorisipe vaš kaj e viktimeske kotar familiako pedozoralipe garantuinelape hakaj pedo maškarmutne standardja.

Ulavdo raporti Uluvutno dizutnengo kotar kerdimo kontrola ano institucie socialno dikhlaripaske vaš bešipe phurane personengo: Kotar 2011. berš, palo monitoring ano 13 institucie socialno uluvipaske vaš bešipe phurane personengo,

Uluvutno dizutnengo analiziringja pašljoipe phurane djuvljengo ano odola institucie thaj kergja konstatacia kaj ano vizituime institucie, duj tritune konzumentja servisesko siton djuvlja. Sar o djuvlja pedo tradicionalno polesko stereotipno role siolen kotar poro djivdipe pobut vakhti vaš barjaripe čhavorengo, fakti dominantno gendo djuvljengo ano institucie vaš bešipe phurane personengo, sikavela kaj odola „djuvlikane“ djivdipaski investicia bute djenenge sar dikhola nane šukar „inardilo“, soske ano phuripe na lele inardo bajo thaj pačiv kotar pere čhavore thaj aver djene familiake. Direkcie ano socialno khera odova fakti aver interpretirinena, jase kaj djuvlja „po loke“ anena pratsav te „mukhen čhavorengo o kher“, sar ini kaj „phure djuvlja (nana) po kovlje, navakharena but thaj djivdisarinena“. Adjahar ano aver institucie dikhlardilo problemi birespekti thaj čhungaripe konzumentjengo.¹ Akava sito angluno pilta situaciako savo Uluvutno dizutnengo kergja vaš ano podur buti ini prekal Nacionalno preventivno mehanizmi šaj te resol vaš anglunisaripe situaciako phurane personengo pedo institucionalno bešipe ano socialno khera.

---

¹ Ano Kragujevac si but konzumentke thaj konzumentja save sikavde pedo adjahar keripe personengo dji direkcia pedo adjahar sugestie konzumentjengo na reaguinela.